

Miks iga kõrgkool tahab olla ülikool

Olav Aarna,

Kõrgema Kommertskooli rektor

► Eestis on sarnaselt enamikule Euroopa riikidele kujunenud kaheharuline kõrgharidussüsteem, kus akadeemiliste ülikoolide kõrval tegutsevad rakenduskõrgkoolid. Millegipärast on aga meil kujunenud hoiak, et akadeemiline – ülikooli- ehk kraadiharidus on midagi ihaldusväärset, rakenduskõrgharidus aga teisejärguline, eelkõige luuseritele mõeldud. Nii ei maksa imestada, et iga kõrgkool tahab olla ülikool.

Soovitav oleks selgusele jõuda, mis ülikooli ja rakenduskõrgkooli ühendab ning mille poolest nad on erinevad. Vaidluses selle üle, milline Eesti kõrgkool väärib ülikooli nime, ei tohi lasta süveneda arusaamal, et rakenduskõrgkool on vilets ülikool.

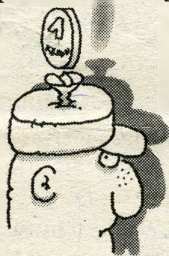
Olulisem kui küsimus, mitut erinevat kõrgkooli tüübinime-tust kasutada, on see, kui palju on erinevaid õppekavatüüpe, kuidas on määratletud vastava õppe eesmärgid ning milliseid vahendeid kasutatakse nende saavutamiseks. Üldlevinud arusaamal on õppekavatüüpe kaks: akadeemilised ja mitteakadeemilised. Edasi läheb aga pilt hägusamaks ja seondub mõistetega teadus- ja kutsekraad, diplomi-, bakalaureuse-, magistri- ja doktoriõpe.

ÜLIKOOI KUI ERILINE KUTSEÕPPEASUTUS. Vastupidiselt levinud arusaamale on ülikool eriline kutseõppeasutus, kus koolitatakse vaimse loometöö tegijaid: arste, arhitekte, insinere, interpreete, kunstnikke, teadlasi, õpetajaid jne. Ülikool kitsamas mõttes on koht, kus koolitatakse teadlasi ja kus aegade jooksul on toimunud oluline osa teadusloomest. Kujunemine oma ala asjatundjaks on pikaajaline protsess ja seetõttu on see tavaliselt jagatud astmeteks, mille lõppu tähistavad akadeemilised kraadid.

Mille poolest erinevad akadeemiline ja mitteakadeemiline õpe? Akadeemiline õpe on suunatud eelkõige õppija kutsealase loovuse arendamisele. Esmapilgul elukaugena, millele viitab ka selle mõiste esialgne tähendus, viib akadeemiline õpe aeglasemalt, kuid seda kindlamalt sihile ja tagab õppi-

jale võime kiirete muutustega kaasas käia, neid jõudumööda ka mõjutada. Mitteakadeemiline õpe on selgemalt orienteeritud konkreetsetele ametioskustele, edukale toimetulekule esimesel töökohal, annab aga ahtama ettevalmistuse pikaajaliseks arenguks.

Mitmetes arenenud riikides on akadeemiliste ja mitteakadeemiliste õppekavade järgi õppijate suhe lähenemas 50:50-le. Sellest ei saa aga teha järeldust, et Eesti eduka arengu tagatiseks on sama suhte eesmärgiks võtmine, nagu valitsus hiljuti otsustas. Meie probleem on pigem just selles, et sageli ei ole akadeemilistel bakalaureuse- ja mitteakadeemilistel diplomiõppekavadel olulist erinevust. Seega tuleks alustada õppe eesmärkide täpsustamisest.

ARSTIKS EI SAA VAID TEADLASE KÄE ALL.

Tundub, et lisaks ülikooli mõistele on ka teaduse mõiste

Eestis tugevasti mütologiseeritud ja

teadusloome teistest samaväärsetest vaimse loome valdkondadest (kirjandus, kunst, muusika) kõrgemale tõstetud, seda eriti akadeemilise õppe kontekstis. Põhjuseks ilmselt see, et paljude vaimsel loovusel põhinevate kutsetegevuste osaks on ka teadusliku uurimismeetodi kasutamine. Enamiku eelnimetatud kutsealade puhul pole see aga ainumäärav. Seetõttu ei saa muusikuks, olgu dirigendiks või heliloojaks, kujuneda vaid muusikateadlaste käe all, arstiks vaid arstiteadlaste käe all või inseneriks vaid tehnikateadlaste käe all õppides.

Siit ka oluline järeldus kõrgkooli õppejõudkonna kujundamise tarbeks: rõhutades ühemõtteliselt vaid teaduskraadi (PhD) vajalikkust, soodustame tahtmatult senist libaülikoolide vohamist. Kuigi ülikooliseaduse järgi on võimalik doktoriõppe tulemusena saada ka teadlasest erineva kutseala doktorikraadi, ei ole Eestis seda võimalust seni kasutatud.

Nagu iga inimese, nii ka kõrgkooli puhul on väga oluline tema identiteet: selgelt teadvustatud arusaam sellest, kes ma olen. Organisatsiooni puhul on identiteedi kõige teraviklikumaks väljenduseks tema missiooni määratlus.